

EUROKONWERSATORIA

Koordynatorka: Joanna Różycka-Thiriet
2. Konwersatorium

j.rozycka@schuman.pl
18 października 2023 r.

Temat: Dezinformacja. Dezinformacja w Europie

Nasz gość:

- **Filip Szulik-Szarecki**, ekspert ds. dezinformacji w Fundacji Schumana i Fundacji Geremka, redaktor Wojowników Klawiatury

SŁOWNICZEK PRZETRWANIA

Unijny kodeks postępowania w zakresie zwalczania dezinformacji – dobrowolne zobowiązania podpisane w 2018 roku przez Facebooka, Google'a, Twittera, Mozillę, reklamodawców i przemysł reklamowy. W 2019 do kodeksu dołączył Microsoft, a w 2020 TikTok. Określono w nim **dezinformację** jako *możliwe do zweryfikowania nieprawdziwe lub wprowadzające w błąd informacje, tworzone, przedstawiane i rozpowszechniane w celu uzyskania korzyści gospodarczych lub zamierzonego wprowadzenia w błąd opinii publicznej*. Jednocześnie informacje te *mogą wyrządzić szkodę publiczną i stanowią zagrożenia dla demokratycznych procesów politycznych i kształtowania polityki oraz dla dóbr publicznych, takich jak ochrona zdrowia obywateli UE, środowisko naturalne lub bezpieczeństwo*. Sygnatariusze zobowiązali się m.in. do poprawienia kontroli umieszczania reklam, tak żeby ograniczyć dochody podmiotom, które dezinformują; sprawiania, by reklama wyraźnie odróżniała się od treści publicystycznych; wspierania działań na rzecz rozwijania krytycznego myślenia i umiejętności korzystania z mediów cyfrowych.

Akt o usługach cyfrowych (często określony jako **DSA** od **Digital Services Act**) – przyjęte w 2022 roku rozporządzenie Rady UE i Parlamentu. Akt ma zastosowanie m.in. do internetowych platform handlowych, mediów społecznościowych, platform udostępniania treści, platform z ofertami podróży i zakwaterowania. Zarówno tych z siedzibą w Unii, jak i poza nią. Będą one zobowiązane do zwalczania sprzedaży nielegalnych produktów i usług; przeciwdziałania nielegalnym treściom (fałszywym informacjom, propagandzie, nawoływaniu do nienawiści, molestowaniu i niegodziwemu traktowaniu dzieci w celach seksualnych); do szybkiego reagowanie na powyższe treści (użytkownicy będą mogli je sygnalizować); do moderowania treści; do większej przejrzystości w kwestii treści podsuwanych przez algorytmy; zakazania reklam kierowanych do dzieci i wykorzystywania wrażliwych danych osobowych do ukierunkowania reklam; zakazane będzie też stosowanie interfejsów wprowadzających w błąd. W kwietniu 2023 roku Komisja wyznaczyła w ramach DSA 17 bardzo dużych platform internetowych (Alibaba AliExpress, Amazon Store, Apple AppStore, Booking.com, Facebook, Google Play, Google Maps, Google Shopping, Instagram, LinkedIn, Pinterest, Snapchat, TikTok, Twitter, Wikipedia, YouTube, Zalando) i 2 bardzo duże wyszukiwarki internetowe (Bing, Google Search) mających co najmniej 45 mln aktywnych użytkowników miesięcznie. Firmy te miały na wprowadzenie przepisów wynikających z DSA 4 miesiące od ich wskazania. Dodatkowo największe platformy cyfrowe, czyli Alphabet, Amazon, Apple, ByteDance, Meta i Microsoft mają dodatkowe zobowiązania i ograniczenia z tytułu **aktu o rynkach cyfrowych (Digital Markets Act, DMA)**. Komisja wskazała ich jako tzw. **strażników dostępu (gatekeepers)**. To kolejne rozporządzenie z 2022 roku ma

zapewniać równe warunki działania wszystkim firmom cyfrowym oraz konkurencyjność i uczciwość sektora cyfrowego.

DOBRCZE POWIEDZIANE

[Komisja Specjalna ds. Obcych Ingerencji we Wszystkie Procesy Demokratyczne w Unii Europejskiej, w tym Dezinformacji] *wyraża głębokie zaniepokojenie rozpowszechnianiem się zagranicznej propagandy, pochodzącej głównie z Moskwy i Pekinu oraz Ankary i tłumaczonej na języki lokalne, np. mylnie prezentowanych jako dziennikarstwo treści medialnych sponsorowanych przez RT, Sputnik, Anadolu, CCTV, Global Times, Xinhua, TRT World i Komunistyczną Partię Chin, które to treści powielane są przez prasę; utrzymuje, że takich kanałów nie można uznawać za prawdziwe media, a w związku z tym nie powinny one korzystać z praw i ochrony przysługujących mediom demokratycznym; jest również zaniepokojona tym, jak takie narracje przeniknęły do prawdziwego dziennikarstwa; podkreśla, że trzeba podnosić świadomość na temat rosyjskich i chińskich kampanii dezinformacyjnych, które uderzają w demokratyczne wartości i dzielą UE, ponieważ stanowią one główne źródło dezinformacji w Europie; wzywa Komisję do rozpoczęcia badania dotyczącego minimalnych standardów mediów jako podstawy do ewentualnego wycofywania licencji w przypadku naruszeń przepisów; (...) zauważa, że zagraniczne podmioty ingerujące mogą fałszywie przedstawiać się jako dziennikarze; uważa, że w takich przypadkach powinna istnieć możliwość nakładania sankcji na taką osobę lub organizację, na przykład poprzez jej wskazywanie i zawstydzanie, umieszczanie na czarnej liście wydarzeń prasowych lub cofnięcie akredytacji medialnej (...)*

- fragment sprawozdania powyższej tymczasowej komisji Parlamentu Europejskiego (w skrócie INGE) złożonego w marcu 2022 roku. Ponieważ mandat INGE upłynął, powołano kolejną komisję - Komisję Specjalną ds. Obcych Ingerencji we Wszystkie Procesy Demokratyczne w Unii Europejskiej, w tym Dezinformacji, oraz ds. Wzmocnienia Uczciwości, Przejrzystości i Odpowiedzialności w Parlamencie Europejskim (ING2), której kadencja upłynie z kolei w sierpniu 2023 roku. Już w 2016 roku Komisja Spraw Zagranicznych Parlamentu przyjęła zresztą sprawozdanie w sprawie unijnej komunikacji strategicznej w celu przeciwdziałania wrogiej propagandzie stron trzecich (jego sprawozdawcą była europosłanka Anna Fotyga), w którym czytamy:

rosyjski rząd agresywnie wykorzystuje szeroki wachlarz narzędzi i instrumentów, takich jak zespoły doradców i specjalne fundacje (np. Russkij Mir), specjalne organy (Rossotrudnichestwo), wielojęzyczne stacje telewizyjne (np. RT), pseudoagencje informacyjne i usługi multimedialne (np. Sputnik), transgraniczne grupy społeczne i religijne (gdyż reżim chce uchodzić za jedyne obrońcę tradycyjnych wartości chrześcijańskich) oraz trolle mediów społecznościowych i internetu.

INTERNET, CZYLI CO W TRAWIE PISZCZY

<https://wojownicyklawiatury.pl> - Wojownicy Klawiatury to inicjatywa factcheckingowa zwalczająca zmanipulowane treści, prowadzona przez Fundację Schumana i Fundację Geremka. Wojownicy działają w mediach społecznościowych i w realu, np. prowadząc warsztaty.

<https://euvsdisinfo.eu> - portal prowadzony przez powołaną w 2015 roku grupę zadaniową East StratCom (East StratCom Task Force) w ramach Europejskiej Służby Działań Zewnętrznych. Zwalcza rosyjską dezinformację, identyfikując i opisując przypadki dezinformacji w prokremlowskich mediach rozprzestrzeniane w krajach Unii, krajach Partnerstwa Wschodniego, na Bałkanach Zachodnich i w południowym sąsiedztwie UE. Publikuje też dokumenty, badania i raporty. Niektóre treści na portalu są dostępne w języku polskim.